

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta br: 01-3467, 24.11.2021. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod nazivom *Sinonimija i sinonimičnost u crnogorskom jeziku* kandidatkinje *Sare Jovović* (broj indeksa 08/20), Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer: Nauka o jeziku, u sljedećem sastavu: doc. dr Nataša Jovović (mentorka), prof. dr Rajka Glušica i prof. dr Zorica Radulović. Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad *Sinonimija i sinonimičnost u crnogorskom jeziku* kandidatkinje *Sare Jovović* napisan je na šezdeset i pet strana standardnog formata. Pored uvodnih napomena datih u *Apstraktu* (na crnogorskom i engleskom jeziku) i Uvodu, osnovnu strukturu rada čine poglavlja: *Sinonimi, sinonimija, sinonimičnost, Odnosi u okviru sinonimije, Sinonimi kao leksičke varijante, Funkcionisanje sinonima u kontekstu, Rezultati istraživanja – značenje i analiza, Zaključak i Literatura.*

KONCEPCIJA RADA

U uvodnom poglavlju kandidatkinja opisuje predmet i cilj izučavanja, obrazlaže hipoteze i metodološki okvir kao i istraživački korpus. Predmet ovog rada čini leksička pojava sinonimije u savremenom crnogorskom jeziku sa posebnim osvrtom na različito shvatanje sinonima i sinonimije kod brojnih autora (Tafrā, 1982, Šipka 1996, Gortan Premk 1997, Petrović 2005, Dragićević 2007).

Rad se sastoji iz dva dijela od kojih prvi obuhvata dominantna teorijska polazišta iz oblasti sinonimije, a drugi se odnosi na njihovu konkretnu primjenu kroz analizu ekscerpiranih primjera iz odabranih rječnika.

Prva tematska cjelina je *Sinonimi, sinonimija, sinonimičnost* u okviru koje su objašnjeni pojmovi: *sinonimi, sinonimija, sinonimičnost, sinonimski par* i *sinonimski niz*. Pored definisanja i obrazlaganja kriterijuma koji određuju definisanje sinonima, kandidatkinja se bavi problematikom opravdanosti/neopravdanosti njihovog postojanja, njihovom klasifikacijom, odnosom prema polisemiji i razgrađivanjem pitanja jednokorijenskih leksema i međuleksemske dubletnosti.

U drugoj cjelini *Odnosi u okviru sinonimije* kandidatkinja se bavi terminološkim diferenciranjem istoznačnih i bliskoznačnih odnosa u jeziku imajući u vidu pregled izvora distinkcije značenja leksema koji se ogledaju u designaciji, konotaciji, domenu primjene, opsegu polisemijske strukture i upotrebnoj vrijednosti odabranih primjera.

Poglavlje *Sinonimi kao leksičke varijante* razmatra pitanje da li pozajmljenice, arhaizmi, dijalektizmi, kolokvijalizmi mogu stupiti u odnos sinonimije sa standardnojezičkim leksemama crnogorskog jezika. Analizirajući izvore leksičke sinonimije kandidatkinja polazi od četiri osnovna izvora sinonima prema mišljenju Apresjana (1995) a koji se tiču: stvaranja ekspresivne leksike, stvaranja sekundarnih, odnosno metaforičnih i metonimijskih značenja, tvorbenih procesa i pozajmljivanja leksema iz stranih jezika.

U narednom poglavlju, *Funkcionisanje sinonima u kontekstu*, kandidatkinja skreće pažnju na proces desinonimizacije kao procesa u kojem nastaju paronimi, zatim sinonimije u kolokacijama čiji su glavni izvori u riječima stranog porijekla, metafori, postojanju prividnih kolokacija, sintaksičkom obrtu kolokata i nijansama u značenju kolokata.

Prikazujući rezultate istraživanja kroz *Značenje i analizu sinonima iz rječnika* kandidatkinja analizira imenske sinonime (parove: *dar – poklon; veranda – balkon; otkrivanje – istraživanje*; sinonime lekseme *ljepotica, vozilo, regal, adresa*), glagolske sinonime (parove: *stanovati – živjeti; zadaviti – udaviti; vijećati – diskutovati; guknuti – progovoriti*; sinonime glagola *pomiješati (se), napiti se*), pridjevske sinonime (parove: *drag – mio; povijen – grbav; jadan – žalostan; nezavisan – slobodan*, sinonimski red: *vlastan, nadležan, mjerodavan*; sinonime lekseme *izmišljen, mršav, muževan, čist*).

U *Zaključku* kandidatkinja sumira temeljne rezultate istraživanja.

Literatura sadrži reference koje se koriste u radu.

METODE I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Sinonimija predstavlja pojavu na paradigmatskom nivou, a sinonimičnost podrazumijeva pojavu u kontekstu. Kandidatkinja razmatra paradigmatski nivo koji obuhvata istraživanje međusobnih odnosa jezičkih jedinica u cjelini jezičkih odnosa, uzimaju u obzir da kontekstualna uslovljenost upravlja mogućnošću zamjene jedne lekseme drugom. Ova problematika do sada nije bila ispitivana na korpusu crnogorskog jezika, što temu čini vrlo aktuelnom i ostavlja prostora za brojna istraživanja u montenegristici u budućem periodu.

Kandidatkinja ispituje postavljene hipoteze, koristeći metod analize, sinteze, indukcije, metod supstitucije, komparativni metod, metod deskripcije. Analitička metoda je obuhvatila posmatranje sinonima iz rječnika (Lalević: 2004, Ćosić: 2008) i njihovo razvrstavanje prema leksičkoj varijanti kojoj pripadaju (kolokvijalizmi, arhaizmi, pozajmljenice...).

Složena leksička struktura rječnika zahtijevala je određenu klasifikaciju kako bi se dobila preglednija slika sinonima crnogorskog jezika. Induktivno-deduktivni metod je obilježio put kojim je kandidatkinja potvrdila određene hipoteze. U svrhu testiranja postavljenih hipoteza konkretnim primjerima utvrđena je istinitost istih. Ovaj metod je uključio i metodu generalizacije, pa se posmatranjem određenih sinonima došlo do zaključaka koji se odnose uopšte na pojavu sinonimije. Koristeći komparativnu metodu kandidatkinja je upoređivanjem ponašanja različitih sinonima jedne lekseme u kontekstu, prikazala stanje sinonimnih odnosa u crnogorskom jeziku, to jeste, na osnovu proučavanih razlika ili sličnosti u značenjima, zaključila koji sinonim se koristi u određenom kontekstu. Pošto je u kontekstu posmatrana pozicija sinonima, odnosno mogućnost zamjene jedne lekseme drugom, a da se značenje ne promijeni, metod supstitucije je bio od velike važnosti u radu.

ISTRAŽIVAČKA PITANJA

Istraživanje kandidatkinja počinje pretpostavkom da sinonimija i sinonimičnost nijesu sinonimi, razvrstavajući odnose bliskoznačnosti i istoznačnosti. Prvu hipotezu dokazuje tako što oba pojma definiše i utvrđuje da li postoji razlika među njima. Oslanja se na razmatranja Bernadine Petrović koja se bavila ovim pitanjem. Druga hipoteza tiče se podjele sinonimije na istoznačnice i bliskoznačnice, gdje pretpostavlja se da bliskoznačnost ne može podrazumijevati pod sinonimijom, odnosno da su sinonimi samo istoznačnice. Na odabranim primjerima argumentovano dokazuje u kojoj mjeri je kontekst ključan za oblikovanje značenja leksema. Premisa koja se tiče drugog dijela rada jeste da su arhaizmi i pozajmljenice najbrojniji kada je u pitanju izvoriste sinonima crnogorskog jezika.

ZAKLJUČCI I NAUČNI DOPRINOS

U svom radu kandidatkinja je argumentovano i temeljno odgovorila na pitanja koja se tiču sinonimnih relacija između leksema, problema terminološkog razgraničavanja pojmova vezanih za sinonimiju uz navođenje mišljenja relevantnih autora koji su se ovom problematikom bavili. Vješto vođenom analizom odbranih primjera jasno se obrazlažu tvrđenja da je nevelik broj pravih ili apsolutnih sinonima čija se značenja preklapaju u svim kontekstima i izvan njega. Neki od stavova u hipotezama testirani su, prema našim saznanjima, prvi put na našim prostorima. Takva je, recimo, hipoteza da su arhaizmi i pozajmljenice najbrojnije leksičke varijante sinonima u crnogorskom jeziku. Na primjerima iz rječnika kandidatkinja pokazuje da je susret brojnih kultura na našim prostorima uslovio i postojanje više leksema za jednu pojmovnu realnost.

Sinonimi, kao bogat sloj leksike, važan su pokazatelj razvitka leksičke građe jezika. Kandidatkinja, svjesna važnosti objašnjenja i funkcionisanja sinonimije i sinonimičnosti u crnogorskom jeziku, radom podstiče na dalja naučna istraživanja na ovu temu. Istraživanjem je dat značajan doprinos leksikološkim istraživanjima u okviru montenegrizike, koja svakako zaslužuju više prostora i naučne pažnje.

Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati Izyještaj o master radu kandidatkinje Sare Jovović i da odobri javnu odbranu pomenutog master rada.

U Nikšiću, 17.10.2022. god.

Komisija:

Nataša Jovović

Doc. dr Nataša Jovović, mentor

Rejko Čušćer

prof. dr Rejko Čušćer

Zorica Radulović

prof. dr Zorica Radulović

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Primijeno: 21.10.2022.			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
01	2610		

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET NIKŠIĆ

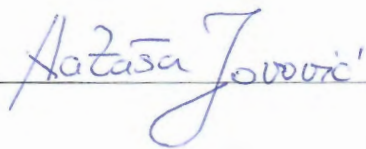
PRIJEDLOG
VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predlažem da Komisiju za odbranu master rada pod nazivom *Sinonimija i sinonimičnost u crnogorskom jeziku* kandidatkinje Sare Jovović (08/20) sa Studijskog programa za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer: Nauka o jeziku, čine:

1. Doc. dr Nataša Jovović, mentorka
2. Prof. dr Rajka Glušica, predsjednica komisije,
3. Prof. dr Zorica Radulović, članica komisije.

Doc. dr Nataša Jovović

Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET			
Primijeno: 21.10.2022.			
Org. jed.	Broj	Prilog	Vrijednost
01	2610/1		